

แนวทางการป้องกันโรคอุบัติใหม่ “ลัมปี สกิน” ในโคขุนของประเทศไทย

Guideline for Fattening Cattle Community Enterprise in Lumpy Skin Disease Epidemic.

พนม พรหมประเสริฐ

Panom Promprasert

นักศึกษา ปริญญาเอก สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Doctoral Student of Regional Development Strategies Rajabhat Ubon Ratchathani University

Corresponding Author Email: panom.p@ubru.ac.th

Received: 21 March 2022

Revised: 30 April 2022

Accepted: 4 May 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องแนวทางการป้องกันโรคอุบัติใหม่ “ลัมปี สกิน” ในโคขุนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคลัมปี สกิน โดยมุ่งหวังให้มีการเติบโตและพัฒนาการอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง เนื่องจาก “โรคลัมปี สกิน” เกิดจากเชื้อไวรัส เป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นในโคของประเทศไทย โดยได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนเป็นวงกว้าง พบการระบาด และมีอัตราการตายของโคเป็นจำนวนมาก ด้วยอาการป่วยจากโรค “ลัมปี สกิน” ในหลายพื้นที่ ลักษณะของโคที่ติดเชื้อจะมีไข้สูง ซึมและเบื่ออาหาร มีตุ่มพองขนาดใหญ่ตามผิวหนัง มีการแท้งลูกส่งผลให้ไม่สามารถขยายพันธุ์ต่อได้ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนต้องแบกรับต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาโคที่ป่วยเพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถจำหน่ายเนื้อโคขุนได้ตามระยะเวลาที่ควรจะเป็น ในปัจจุบันแนวทางการรักษาทำได้เพียงการรักษาตามอาการ หรือพองอาการไปเรื่อย ๆ และรอรับวัคซีนป้องกันโรคจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีแนวทางการดำเนินงาน คือ การสร้างเครือข่ายในการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรค การรักษาโรคระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนในประเทศไทยด้วยกัน เพื่อช่วยลดปัญหาการรอแก้ไขปัญหากจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: โรคอุบัติใหม่ลัมปี สกิน, แนวทางการป้องกัน, โคขุน

Abstract

The academic article to present the guidelines for operation of community enterprises raising cattle in the epidemic situation of Lumpy Skin Disease, with the aim of sustaining and continual growth and development. Since “Lumpy Skin Disease” is caused by a virus. It is an emerging disease that occurs in cattle in Thailand. It has affected a wide range of fattening cattle farmers, found an outbreak and many cattle mortality rates with symptoms of the disease in many areas. The appearance of infected cattle is high fever, lethargy, and anorexia. There is a large blister on the skin and having a miscarriage resulting in the inability to continue breeding. Fattening cattle farmers must bear the increased costs and expenses of caring for sick cattle but unable to sell the beef according to the length of time it should be. At present, treatment guidelines can only treat symptomatically or support the symptoms indefinitely and waiting for the vaccine from the relevant agencies. The community enterprise group must have a working guideline, namely the creation of knowledge management on disease prevention and treatment among the community enterprises who raise cattle in Thailand to help reduce the problem of waiting to solve problems from the government.

Keywords: Lumpy-Skin Disease, Prevention Guidelines, Fattening Cattle

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนถือเป็นธุรกิจระดับฐานรากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลักของวิสาหกิจชุมชน คือการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ ตลอดจนการพัฒนารูปแบบของกลุ่มทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้ เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดความมั่นคง (กรกฎ สระคูพันธ์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, 2562, น.77) วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการโดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการตอบสนองการพึ่งตนเองและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ (พัฒน์กมล อ่อนสำลี, 2564, น.195) จะเห็นได้ว่าการประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น เป็นการประกอบการโดยคนในชุมชน และเพื่อคนในชุมชน จึงสร้างประโยชน์มากมายให้แก่ชุมชนส่วนรวม และขยายไปสู่ระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของประเทศในลำดับต่อไป เนื่องด้วยความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนนี้ จึงส่งผลให้ภาครัฐของประเทศไทยให้ความสนใจสนับสนุน ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้วยการจัดตั้งงบประมาณหรือการช่วยเหลือต่าง ๆ แก่วิสาหกิจชุมชน ดังเช่น ในทางกฎหมายได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ขึ้น หรือการจัดสรรงบประมาณรายปีผ่านหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เพื่อกระจายไปยังวิสาหกิจชุมชนได้อย่างทั่วถึง สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญของภาครัฐในความพยายามส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจจากความรู้พื้นฐานของชุมชนทั้งในด้านเงินทุน จากนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยรัฐพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ (อนรรตน์ อนันตนาธร, 2562, น.686) จากการพัฒนาของทุกภาคส่วนในการสร้างวิสาหกิจชุมชนให้เกิดขึ้นในทุกชุมชนของประเทศ ส่งผลให้มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น (จักรพงษ์ นวลชื่น, 2560, น.2) ซึ่งหัวใจหลักของวิสาหกิจคือการดำเนินการโดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน จึงเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจจากฐานรากไปขับเคลื่อนยังระบบเศรษฐกิจมหภาคของประเทศต่อไป

ในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สกนที่เกิดขึ้นในโคของประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคในประเทศไทยเป็นวงกว้าง โรคโควิด-19 สกน เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก จึงนับเป็นโรคอุบัติใหม่สำหรับประเทศไทย พบอัตราการตายสูงในพื้นที่ที่ไม่เคยมีการระบาดมาก่อน และยังไม่มีแนวทางการรักษาที่ชัดเจน มีเพียงการรักษาแบบพยายุอาการ หรือรักษาตามอาการเพียงเท่านั้น (พรนิภา โพธิ์เงิน, 2564, น.74) โรคโควิด-19 สกน ในโคได้ระบาดไปทั่วประเทศไทยใน 65 จังหวัด ส่งผลให้โค กระบือของประชาชนตายเป็นจำนวนมาก โดยมีแนวโน้มที่จะแพร่ระบาดออกไปยังพื้นที่ข้างเคียง หรือระบาดเข้ามาในท้องที่ได้จากการเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาด (ไพสัทธิเดช, 2564) สำนักงานปศุสัตว์ในแต่ละท้องที่ต้องคอยเฝ้าระวัง และหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรต่อไป

ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สกน และก่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคในด้านการวางแผนดำเนินงาน และการป้องกันโรคอุบัติใหม่ในโคให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถอยู่รอดต่อไปได้ท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

บทวิเคราะห์

1. วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หรือที่เรียกว่า Small and Micro Community Enterprise เป็นกิจการของชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการและอื่น ๆ ที่มีการรวมตัวกันประกอบกิจการและดำเนินงานโดยคณะบุคคล ภายใต้ความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน ทั้งที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นนิติบุคคล (สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) โดยวัตถุประสงค์หลักของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้เพื่อสร้างรายได้ พึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน ตลอดจนระหว่างชุมชน (นคราญ ไชยเมือง, 2558, น.20) นอกจากนี้ พัฒนกุล อ่อนสำลี (2564, น.195) ยังได้กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชนว่า เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่เกิดจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจมหภาคขับเคลื่อนไปได้ ในขณะที่สัญญา เคนาภูมิ (2558, น.70) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เอื้อกับชาวบ้าน ดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมิใช่ว่าจะทำได้ง่ายตาย ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนเน้นเรื่องการบริหารจัดการ เป็นกิจกรรมสร้างรายได้รูปแบบหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อมโดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน ที่เอื้อกับชาวบ้าน เพื่อให้ดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง ทศพร แก้วขวัญไกร (2560, น.40) ได้สรุปว่า วิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการอยู่ 4 ขั้นตอน คือขั้นที่1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยคน ครอบครัวชุมชนมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นทุน เช่น ทุนมนุษย์ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนวัฒนธรรม ทุนภูมิปัญญา ทุนทรัพยากรทุนทางการเงิน เป็นต้น ขั้นที่ 2 ปัจจัยกระบวนการ (Process) นำขั้นที่ 1 มาสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ภายใต้การรวมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อมาผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ภายใต้ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ขั้นที่ 3 ปัจจัยผลผลิต (Output) ผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักที่จะสร้างฐานรากแห่งความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งไม่ได้เน้นกำไรเป็นที่ตั้งแต่เน้นการเอื้อเพื่อ เกื้อกูลกันเป็นไปตามกฎการพึ่งพา ขั้นที่ 4 ปัจจัยผลิตภาพ (Outcome) สร้างภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืนของชุมชนบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2564, ออนไลน์) ได้อธิบายถึงลักษณะของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่าจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ลักษณะดังต่อไปนี้ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ (2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุนแรงงานในชุมชน เป็นหลัก (3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน (4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล (5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และ (7) มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย โดยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน (ที่มา: คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

จะเห็นได้ว่าจากลักษณะองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน คือ การมีศูนย์กลางคือ คนในชุมชนเป็นหลักในทุกกระบวนการเพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และพัฒนาชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน ความสำคัญหรือประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน มี 3 ประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) 1) การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย 2) การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และ 3) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

หลักการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเอง ทั้งในเรื่องการคิด การวางแผน หรือกระทั่งการตัดสินใจ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงาน ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานในเบื้องต้นนั้นวิสาหกิจชุมชนจะต้องกำหนดทิศทาง กำหนดแผนงาน โครงการหรือธุรกิจอุตสาหกรรมที่จะดำเนินการ ตลอดจนรูปแบบและวิธีดำเนินการ นั่นคือ การจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน ศักดิ์กษิตภูมิ บุญรัตนกิตติภูมิ (2557, น.117) และพัฒนกุล อ่อนสำลี (2564, น.196) ได้กล่าวสรุปว่าเป้าหมายทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน คือ การสร้างกำไร เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในเรื่องเกียรติภาพทางการเงิน และเป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชน ในการเพิ่มโอกาสการจ้างงานที่ก่อให้เกิดรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชนนั่นเอง

ในการประกอบวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งประเภทออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การแบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก และแบ่งตามและแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนดังนี้ โดยวิสาหกิจชุมชนที่แบ่งตามลักษณะการประกอบการสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ (1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย และ (2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจ

ชุมชนที่สามารถนำออกไปจำหน่ายสู่ตลาดขนาดใหญ่ได้ สำหรับวิสาหกิจชุมชนที่แบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งย่อยได้ 2 ประเภทดังนี้ (1) ระดับครอบครัว เป็นวิสาหกิจที่เป้าหมายในการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และ (2) ระดับชุมชนและเครือข่าย เป็นวิสาหกิจที่เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่มเพื่อตอบสนองการอุปโภคบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้ โดยมีศักยภาพในการแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ (พัฒน์กมล อ่อนสำลี 2564, น.198) กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และพัฒนาชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประสานงาน สนับสนุนและส่งเสริม รวมทั้งการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจด้วย

2. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคลัมปี สกินในประเทศไทย

2.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทย โรคลัมปี สกิน ในโค่นับว่าเป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศไทย โดยเกิดจากเชื้อไวรัส มีชื่อว่า Lumpy skin disease virus ลักษณะอาการของสัตว์ที่ติดเชื้อมีไข้สูง ต่อม่าน้ำเหลืองโต และมีตุ่มขนาดใหญ่ประมาณ 2-5 เซนติเมตร ขึ้นที่ผิวหนังทั่วร่างกาย (พรนิภา โพธิ์เงิน, 2564, น.74) อาการเริ่มต้นของโรคจะพบตุ่มที่มีลักษณะกลม นูน แน่น แข็ง บริเวณผิวหนัง จากนั้นพบการกระจายตุ่มไปยังผิวหนังส่วนอื่น มีการก่อตัวของสะเก็ดบนรอยโรค หลังจากตกสะเก็ดแล้วจะกลายเป็นแผลเป็นในที่สุด (อติเทพ คอลพุธา, 2564) ตุ่มลักษณะนี้จะพบมากที่บริเวณคอ หัว เต้านม ลูกอ้นทะและหว่างขา หรือมีหนองแผลมาไขบริเวณที่เป็นแผลได้ และสามารถพบได้ที่บริเวณเยื่อเมือก ทำให้มีอาการน้ำลายไหล ตาอักเสบ หากขึ้นที่เยื่อเมือกตา จะทำให้น้ำตาไหลและมีขี้ตา นอกจากนี้สัตว์ที่ติดเชื้อมีอาการซึม เบื่ออาหาร และมีไข้สูงร่วมด้วย อาการเหล่านี้อาจส่งผลให้โคมีภาวะเป็นหมันชั่วคราวหรือถาวรได้ ถ้าพบในโคที่ตั้งครรภ์ส่งผลต่อการแท้งลูกและมีปริมาณน้ำนมลดลง อัตราการป่วยอยู่ที่ 5 – 45 % อัตราการตายน้อยกว่า 10% อาจมีอัตราการตายสูงในพื้นที่ที่ไม่เคยมีการระบาดมาก่อน (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแพร่กระจายของเชื้อ ได้แก่ แมลง เช่น เหลือบ แมลงวันคอก แมลงวันเขาสัตว์ เหย็บ และยุง (อติเทพ คอลพุธา, 2564)

สำหรับพื้นที่ระบาดของโรคลัมปี สกิน ในประเทศไทยพบครั้งแรกครั้งแรกช่วงปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 ที่บริเวณอำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จากการที่ชาวบ้านนำเข้าโคจากประเทศเพื่อนบ้านที่กำลังมีสถานการณ์การแพร่ระบาดอยู่ พบว่าในจำนวนเกษตรกร 5,000 ราย จะพบโคที่ป่วยเป็นโรคนี้ 1 – 2 ตัว (พรนิภา โพธิ์เงิน, 2564, น.75) ปัจจุบันโรคลัมปี สกิน ได้กระจายไปทั่ว 65 จังหวัดในประเทศไทย และได้สร้างผลกระทบให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านคุณภาพของซาก ไม่สามารถจำหน่ายซากโคเพื่อการบริโภคได้ และส่งผลกระทบต่อตลาดเนื้อโคเป็นวงกว้าง แม้จะมีรายงานว่า โรคลัมปี สกินไม่สามารถแพร่กระจายจากโคสู่คนได้ แต่โรคลัมปี สกินนี้สามารถทำให้โคเสียชีวิต หรือถ้ารักษาหายก็มีผลให้เป็นหมันไม่สามารถแพร่พันธุ์ได้ ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ ต้องแบกรับต้นทุนในการดูแลรักษา และยังส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตเนื้อโคลดลง จากรายงานของกรมปศุสัตว์พบว่า เกิดในโคเนื้อมากกว่า โคนม เนื่องจากโคเนื้อมีการเลี้ยงแบบรวมฝูงทำให้เสี่ยงต่อการสัมผัส ใกล้ชิดกันระหว่างโคติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ ซึ่งเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดการแพร่เชื้อได้มากกว่า ในการเลี้ยงโคเนื้อมักถูกปล่อยให้คลุกดินโคลน พื้นที่ในฟาร์มขาดการทำความสะอาด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลง พวกเหลือบ รัน แมลงต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคนี้ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) สำหรับแนวทางการจัดการและการป้องกันโรคเบื้องต้น คือ 1) หยุดการเคลื่อนย้ายสัตว์ เข้า - ออก 2) เมื่อพบสัตว์เลี้ยงมีอาการของโรคให้แจ้งกรมปศุสัตว์ 3) แยกสัตว์ป่วยหรือสงสัยออกจากฝูง 4) กำจัดและป้องกันแมลงพาหะนำโรค 5) การรักษาตามอาการ (อติเทพ คอลพุธา, 2564, ออนไลน์) แนวทางการรักษาโรคลัมปี สกินนี้ ยังเป็นเพียงการรักษาตามอาการป่วยของโค สำหรับการป้องกันวิธีพื้นฐานของเกษตรกรคือ การป้องกันแมลงที่เป็นพาหะนำโรค เช่น การกางมุ้ง การแยกสัตว์ที่ป่วยออกจากฝูง เป็นต้น

2.2 มาตรการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ จากรายงานของกรมปศุสัตว์เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2564 สำหรับสถานการณ์การระบาดของโรคล้มปี่ สกีน ในโค - กระบือ นั้น กรมปศุสัตว์ได้มีมาตรการในการควบคุมโรคออกมาช่วยเหลือเกษตรกร ทำให้สถานการณ์เริ่มดีขึ้นตามลำดับ โดยขณะนี้พบการระบาดสะสมในประเทศรวม 65 จังหวัด เกษตรกรได้รับผลกระทบ 268,371 ราย จำนวนโค - กระบือป่วยสะสม 581,747 ตัว รักษาหายแล้ว 441,543 ตัว อยู่ระหว่างการรักษา 90,879 ตัว ป่วยตายสะสม 51,073 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2564) สำหรับมาตรการการช่วยเหลือเกษตรกรจากภาครัฐ มีแนวทางหลักอยู่ 2 เรื่อง คือ 1) การฉีดวัคซีนให้โค และกระบือ และ 2) การจ่ายเงินเยียวยาเกษตรกร สำหรับแนวทางการฉีดวัคซีนให้โค และกระบือนั้น กรมปศุสัตว์ได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนโรคล้มปี่ สกีน ในสัตว์ชนิดโคและกระบือ พ.ศ.2564 โดยเริ่มบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา เนื้อหาสาระที่สำคัญในระเบียบนี้ คือ การป้องกันและควบคุมโรค และกำจัดโรคให้มีประสิทธิภาพ วัคซีนที่นำมาฉีดนั้นเป็นวัคซีนชนิดเชื้อเป็น ที่ผลิตจากเชื้อไวรัส Lumpyskin Disease - Neethling Strain หรือ SIS Neethling - Type โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากมาตรฐานขององค์การสุขภาพสัตว์โลก (OIE) (กรมปศุสัตว์, 2564) สำหรับอัตราการช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบโค - กระบือ เสียชีวิตจากโรคล้มปี่ สกีน ตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2564 นั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโค ได้ไม่เกินรายละ 5 ตัว อายุไม่เกิน 6 เดือนได้รับการช่วยเหลือ 13,000 บาท อายุ 6 เดือนถึง 1 ปี ได้รับการช่วยเหลือ 22,000 บาท อายุมากกว่า 1 ปีถึง 2 ปี ได้รับการช่วยเหลือ 29,000 บาท อายุมากกว่า 2 ปีขึ้นไป ได้รับการช่วยเหลือ 35,000 บาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) นอกจากนี้ทางกรมปศุสัตว์ยังมีแอปพลิเคชัน E-Smart Surveillance สำหรับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ สำหรับการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านในระบบการเฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์ไปยังส่วนกลางอีกด้วย จะเห็นได้ว่า แม้ภาครัฐได้มีมาตรการเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโค แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและทันทั่วถึงที่ต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคล้มปี่ สกีนในโค นั้น เกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะต้องหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดต่อไป

3. ทฤษฎีการปรับตัว (Adaptation Theory)

ทฤษฎีการปรับตัว (Adaptation Theory) ในปัจจุบันได้นิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกสาขาวิชา การปรับตัวของรอย (Roy Adaption Model) อธิบายว่า สิ่งแวดล้อมภายนอกและภายในของมนุษย์ เรียกว่าสิ่งเร้า (Stimuli) คือ สิ่งเร้าตรง (Focal Stimuli) สิ่งเร้าร่วม (Contextual Stimuli) และสิ่งเร้าแฝง (Residual Stimuli) ล้วนมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของมนุษย์เป็นอย่างมากซึ่งทำให้นมนุษย์แสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม (อิริยาบถ, เชื้อเยว, นงนุช, โอบะ และอัญชลี ทองเสน, 2562, น.11) และ พัฒนภมล อ่อนสำลี (2564, น.200) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย ไว้ว่า ทฤษฎีการปรับตัวที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีต้นกำเนิดจากสาขาวิชาจิตวิทยาซึ่งเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ช่วยให้สิ่งมีชีวิตสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้ต่อมาทฤษฎีการปรับตัวถูกนำมาประยุกต์ใช้ในศาสตร์อื่น ๆ เช่น การแพทย์ การศึกษา เศรษฐศาสตร์รวมถึงการบริหารธุรกิจด้วย ซึ่งทฤษฎีการปรับตัวที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode) หมายถึง การปรับตัวในเรื่องพื้นฐานการดำรงชีวิต เช่น อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย กิจกรรมในชีวิตประจำวัน (2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-Concept Mode) หมายถึง การผสมผสานความรู้สึก ความเชื่อเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านภาพลักษณ์ ความคิด บุคลิกภาพ จิตวิญญาณ ความเชื่อรวมถึงศาสนาด้วย (3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (The Role Function Mode) หมายถึง บทบาทหน้าที่ของบุคคล แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ บทบาทปฐมภูมิ (Primary Role) เช่น บทบาททางเพศ หญิง หรือชาย ต่อมาคือ บทบาททุติยภูมิ (Secondary Role) เป็นบทบาททางสังคมของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทปฐมภูมิ เช่น บทบาทการเป็นมารดา บทบาทการเป็นครู บทบาทการเป็นลูกที่ดี บทบาทเหล่านี้บุคคลต้องทำหน้าที่ตามบทบาทตลอดเวลา และสุดท้ายคือ บทบาทตติยภูมิ (Tertiary Role) เป็นบทบาทชั่วคราวที่เกิดขึ้นในบางช่วงของชีวิตที่บุคคลต้องทำหน้าที่

ตามบทบาทนั้น เช่น การดำรงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การดำรงบทบาทนายกเทศมนตรี เป็นต้น บทบาทที่กล่าวมานี้ มีผลต่อการปรับตัวของบุคคลทั้งสิ้น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้ตามบทบาทของตนเอง

การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัย (Interdependence Mode) หมายถึง การปรับตัว ด้านนี้ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นไปตามบริบททางสังคมของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลเอง กลุ่มของบุคคลและสังคม พฤติกรรมการปรับตัวเป็นผลจากการปรับตัว และแสดงออกเป็นพฤติกรรมของคน โดยมีเป้าหมายเพื่อความอยู่รอดและมั่นคง การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนของผู้เลี้ยงโค ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคลัมปี สกิน นั้นมีความสำคัญมาก เพราะมีต้นทุนในการผลิตที่สูง และมีต้นทุนในการดูแลรักษาโคที่ติดเชื้อเพิ่มขึ้นมา แต่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากการที่ลงทุนไป เนื่องจากโคเสียชีวิตในขณะที่ติดเชื้อ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ดังนั้นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางด้านผลผลิตจึงเป็นการปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัย (Interdependence Mode) ในการแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการป้องกันการแพร่ระบาด การรักษาโรคลัมปี สกิน ในขณะที่ยังไม่มียารักษาโรคนี้ได้ และการเยียวยาจากภาครัฐยังไม่ทั่วถึง โดยเกษตรกรใช้หลักพึ่งพาระหว่างกันเป็นเบื้องต้น เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน

4. แนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคลัมปี-สกิน

ในสถานะที่วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคในประเทศไทย ได้ประสบกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ที่เกิดในโค คือ โรคลัมปี-สกิน นั้น เพื่อให้การดำเนินงานได้ราบรื่นและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงขอเสนอแนวทางแก่เกษตรกร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) และการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคด้วยกันเอง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการรักษา หรือการป้องกันโรคลัมปี-สกิน ดังคำกล่าวของทศพร แก้วขวัญไกร (2560, น.41) ที่ว่าทางรอดของวิกฤติวิสาหกิจชุมชน คือ เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักจากฐานครอบครัวรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนสู่การสร้างเครือข่ายจากการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่มีอยู่มาก่อตัวให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ อย่างไรก็ตามนี้เป็นเพียงพื้นฐานง่าย ๆ ที่ชุมชนจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ด้วยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในชุมชนหรือเริ่มจากครอบครัวที่ต้องตระหนักถึงความเชื่อมั่นในเรื่องพึ่งตนเองเป็นหลัก ขณะที่การสนับสนุนและการผลักดันของภาครัฐบาลเป็นเพียงปัจจัยเสริมเท่านั้น

นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนต้องสร้างเครือข่าย เพราะมีความสำคัญ และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความอยู่รอดของสมาชิกทุกคน (วิศัลย์ธิดา เมตตานนท์, 2560, น.104) และในงานศึกษาของกมลมาศ เอี้ยวถาวร และภาดล อามาศย์ (2561, น.58) พบว่า มี 8 ประเด็นในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) ด้านการเงิน (2) ด้านการตลาด (3) ด้านการผลิต (4) ด้านการบริหารและการจัดการ (5) ด้านการพัฒนา (6) ด้านแรงงาน (7) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และ (8) ด้านระเบียบข้อบังคับขององค์กร ในขณะที่งานศึกษาของสัญญา เคนาภูมิ (2558, น.68) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนว่า ควรมีแนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ จากการศึกษางานวิจัยและบทความเชิงวิชาการที่ผ่านมา สามารถนำประเด็นที่สำคัญเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มวิสาหกิจโคขุนเพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคลัมปี สกิน ได้ อีกทั้งยังมีอีกประเด็นสำคัญที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุน ควรจะมีคือเรื่องการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เนื่องจากโรคลัมปี สกิน เป็นโรคระบาดในสัตว์ที่อุบัติขึ้นใหม่ในพื้นที่ของประเทศไทย ดังนั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องโรค วิธีการรักษา และวิธีการป้องกัน จะเป็นการช่วยเหลือระหว่างกันของภาคีเครือข่ายสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุน แทนการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว จักรพงษ์ นวลชื่น (2560, น.2) เสนอว่า ควรมีการทำความเข้าใจลักษณะพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน ควรมีการค้นหาปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ควรมีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเพื่อขยายกำลังการผลิต และการขยายโอกาสวิสาหกิจชุมชนด้วย

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพราะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจะสามารถเข้าถึงการแก้ปัญหาได้ทันที่ จุฑามาศ ชมผา (2564, น. 166) พบว่า การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างมาตรฐานด้านผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาสินค้าของสมาชิกและเครือข่ายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง นอกจากนี้การจัดการความรู้ยังเป็นส่วนช่วยให้วิสาหกิจมีความสามารถในการอยู่รอดและการเติบโตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (วิศัลย์ธรา เมตตานนท์, 2560, น.104) อีกด้วย และการใช้เทคโนโลยีในการแบ่งปันความรู้ด้านการรักษา การป้องกัน หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคขึ้น เนื่องจากโลกของการแข่งขันทางธุรกิจมีมากขึ้น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจึงจำเป็นต้องปรับตัวตามเทคโนโลยีให้ทันสมัย และปรับตัวทางการตลาด ดังเช่น พัฒน์ กมล อ่อนสำลี (2564, น.198) กล่าวว่า การปรับตัวทางการตลาด โดยวิสาหกิจชุมชนต้องหันมาทำการตลาดแบบออนไลน์ โดยผู้ประกอบการสามารถประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาเป็นช่องทางเสริม เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าในภาวะวิกฤตได้ อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น กมลวรรณ สังข์ทอง และคณะ (2563, น.216) ได้ให้แนวทางว่า ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงได้นั้น ควรมีการเรียนรู้ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการเชื่อมต่อระหว่างวิสาหกิจชุมชนเป็นเครือข่าย ขยายผลเพื่อการพัฒนาทั่วทั้งประเทศ บทความนี้จึงขอเสนอแนวทางว่า การส่งเสริมให้เกษตรกร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคมีการรวมกลุ่มจัดการความรู้ (Knowledge Management) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการป้องกัน หรือการรักษาโรคคัมปี สกิน ในโค หาแนวทางการบริหารจัดการร่วมกัน สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตเนื้อโค หรือซากโคให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้การนำหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือแนวคิดปรัชญาพอเพียง ภายใต้อันที่ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้อันที่ 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม มาปรับใช้ในการดำเนินงาน ทั้งการมีส่วนร่วมจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานแบบบูรณาการ การเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชนเพื่อความยั่งยืน อย่างต่อเนื่องแม้จะอยู่ท่ามกลางสภาวะการณ์ที่วิกฤติ

สรุป

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ “คัมปี สกิน” เกิดจากเชื้อไวรัสซึ่งเป็นโรคที่ไม่เคยพบในประเทศไทยมาก่อน ในปัจจุบันยังไม่มียารักษาโรคระบาดนี้ และยังคงส่งผลกระทบต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพบอัตราการตายทั้งโค และกระบือของประเทศไทยเป็นจำนวนมากในบริเวณที่ไม่เคยเกิดการระบาดมาก่อน ลักษณะอาการที่พบโดยทั่วไปคือมีไข้ ต่อมาน้ำเหลืองโต เบื่ออาหาร มีตุ่มขนาดใหญ่ขึ้นบริเวณผิวหนัง ในบางครั้งยังส่งผลกระทบต่ออาการเป็นหมัน จนกระทั่งแท้งลูกอีกด้วย สำหรับในโคนมจะให้น้ำนมมีปริมาณลดลง และยังมีแนวโน้มการรักษาคัดเจน ใช้วิธีการรักษาตามอาการ และพองอาการเพียงเท่านั้น สำหรับแนวทางการป้องกันการระบาดของไปยังพื้นที่อื่น หรือพื้นที่ใกล้เคียงที่เกิดการระบาดของโรค กรมปศุสัตว์ได้แนะนำเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน คือ การจำกัดขอบเขตในการเคลื่อนย้ายโค หรือสัตว์ที่ป่วยด้วยโรคนี้ และการทำความสะอาดคอก และการป้องกันแมลงที่เป็นพาหะของโรค เช่น ยุง เติบ แมลงวัน และแมลงดูดเลือดอื่นๆ ด้วยการกางมุ้งตาข่ายให้โค และการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในเรื่องของวิธีการดูแลรักษาโคที่ป่วยด้วยโรคคัมปี สกิน วิธีการป้องกัน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมล้วนเป็นแนวทางจำเป็นในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน หากวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง มีความเข้มแข็ง และสามารถฝ่าฝืนวิกฤตต่าง ๆ ได้ จะนำมาซึ่งความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา ที่สละเวลาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียบเรียงข้อมูล การเขียนบทความเชิงวิชาการฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรสมาชิกผู้เลี้ยงโคต่อไป ผู้เขียนขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2564). *ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยเรื่องการผลิตวัคซีนโรคล้มปี่ สกีนในสัตว์ชนิด โค กระบือ พ.ศ.2564*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2564, จาก <https://dld.go.th/th/index.php/th/legal-dld-menu/law07-menu/23831-law-25640609-1>
- กรกฎ สระคูพันธ์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวุธ. (2562). *การศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปแบ่งจากข้าวหอมมะลิ: กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วารสารบัณฑิตศึกษา, 16(74), น.76-82.
- กมลมาศ เอี้ยวถาวร และภาดล อามาตย์. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน บ้านอุ่มแสง อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ*. วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์, 2(4), น.57-75.
- กมลวรรณ สังข์ทอง และคณะ. (2563). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อความยั่งยืน*. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 12(2), น.211-220.
- จุฑามาส ชมผา. (2564). *แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี*. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(2), น.161-168.
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2560). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
- ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). *ทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 9(2), น.33-50.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). *ไซปรีสนา..โรคล้มปี่ สกีน ไฉนโคเนื้อป่วยมากกว่าโคนม*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2132906>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). *ล้มปี่สกีน ลามทั่ว 65 จังหวัด “เกษตร” เตรียมจ่ายชดเชย 4 พันที่ 29.7 ล้าน*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-757052>
- ธีรพงศ์ เขียวเกษม, นงนุช โอปะ และอัญชลี ทองเสน. (2562). *ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของผู้ฝึกทางทะเลื่อนไหวในจังหวัดนครสวรรค์*. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 13(2), น.11-23.
- นงคราญ ไชยเมือง. (2558). *การพัฒนาการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน*. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 25(1), น.15-39.
- พรนิภา โพธิ์เงิน. (2564). *โรคติดเชื้อมัใหม่ในประเทศไทย โรคล้มปี่-สกีน*. วารสารทหารพัฒนา, 45(2), น.74-80.
- โพสต์ทูเดย์. (2564). *โรคล้มปี่สกีน”เริ่มระบาดรุนแรงวัวชายแดนใต้สั่งคุมพื้นที่แล้ว*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/655415>.
- พัฒนกุล อ่อนสำลี. (2564). *การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อมัใหม่ไวรัสโคโรนา 2019*. วารสาร

- วิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(1), น.195-206.
- วิศัลย์ธีรา เมตตานนท์. (2560). การจัดการความรู้ในวิสาหกิจชุมชน: ทางเลือกในการพัฒนาความสามารถในการอยู่รอด. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร*, 9(1), น.103-126.
- ศักดิ์กษิณี บุญรัตน์กิตติภูมิ. (2557). การเพิ่มความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 3(1), น.108-124.
- สำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์. (2564). *วิสาหกิจชุมชนน่ารู้*. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2564, จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.html>.
- สัณญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการแพรวาภาพลัทธิ มหาวิทยาลัยภาพลัทธิ*, 2(3), น.68-85.
- อดิเทพ คอลพทุธา. (2564). ข้อมูลการรักษาและการป้องกัน “โรคลัมปีสกิน” (Lumpy skin disease). สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2564, จาก <http://www.vet.msu.ac.th>.
- อนูรัตน์ อนันนพนาธร. (2562). การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย*, 11(3), น.683-703.